

Головне управління юстиції у Черкаській області

Головне управління освіти і науки Черкаської обласної державної
адміністрації

Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних
працівників Черкаської обласної ради

Антикорупційна політика держави: міжнародне співробітництво, участь громадськості та правова освіта населення, як засоби боротьби з корупцією

ЧЕРКАСИ, 2011

Антикорупційна політика держави: міжнародне співробітництво, участь громадськості та правова освіта населення, як засоби боротьби з корупцією / Методичні рекомендації з правової освіти населення. – Черкаси: Видавництво ЧОПОПП, 2011. – 25 с.

Методичні рекомендації створені для ознайомлення читачів із основними аспектами сфери протидії корупції. У матеріалах подані визначення сутності понять «корупції», «хабара», «підкупа» згідно нового чинного законодавства у цій сфері. Подано аналіз явища корупції у світі та на сучасному етапі розвитку українського суспільства, масштаби, тенденції розвитку, засоби протидії. Наголошено на необхідності та можливості боротьби з корупційними проявами.

Для учнів загальноосвітніх середніх шкіл, професійно-технічних, вищих I – II рівня акредитації навчальних закладів, учителів та викладачів предметів суспільно-гуманітарного циклу, заступників директорів із виховної роботи, методистів РМК/ММК, які відповідають за правовиховну та правоосвітню роботу, всіх, хто цікавиться питаннями правової освіти населення.

Рекомендовано до друку вченою радою Черкаського ОПОПП, протокол

№5 від 29.12.2011 року.

Рецензенти:

Андрющенко Т.К., завідувач кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій Черкаського ОПОПП, канд. пед. наук, доцент;

Степанова Н.М., методист лабораторії суспільно-гуманітарних дисциплін Черкаського ОПОПП, завідувач Центру громадянської освіти.

ЗМІСТ

До читача	4
I. Розділ	
Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції	5
II. Розділ	
Реформування антикорупційної політики держави.	9
Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції, як запорука успішної антикорупційної політики	14
III. Розділ	
Правова освіта населення, як засіб боротьби з корупцією. Рівень правосвідомості в Україні	17
IV. Розділ	
Корупція як злочин проти моралі: від теорії до практики	21
Висновок	25
Список рекомендованої літератури	25

До читача

Випадки корупції зафіксовані істориками ще з моменту створення держави. Із розвитком людства еволюціонувало й ставлення до корупції: від звичайної норми у первісному суспільстві до загрози конституційним правам і свободам громадян, правопорядку, чесності та соціальної справедливості.

Наразі чітко зрозуміло, що корупція підриває віру суспільства у демократичність державних процесів, перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню будь-якої країни.

Аналізуючи діяльність міжнародних організацій у сфері протидії та запобігання корупції, можемо окреслити одну з найважливіших тенденцій – антикорупційні угоди посилюють політичні зобов'язання у боротьбі з корупцією і визначають основоположні міжнародні норми і процедури протидії цьому явищу. Це свідчить на користь того, що міжнародне співтовариство реально зацікавлене в тому, щоб протидіяти корупції як на національному рівні, так і в світовому масштабі.

Посилення взаємозалежності економік окремих країн у ХХ – ХХІ століттях змусило об'єднувати сили в протидії цьому небезпечному явищу. Така акумуляція зусиль, в першу чергу, відбувається в рамках міжнародних організацій, які сферу запобігання та протидії корупції визначають, як один із пріоритетів їхньої діяльності.

Досягнення цієї мети передбачає здійснення на державному рівні широкомасштабної роботи із розкриття антисуспільної сутності цього явища, особливо серед молоді – майбутніх будівничих української демократичної держави. Ми переконані, що антикорупційна освіта має стати невід'ємною частиною загальної середньої та вищої освіти і здійснюватися відповідно до програм спецкурсів, факультативів, гуртків, інтегрованих у програми із предметів суспільно-гуманітарного профілю, що вивчаються в навчальних закладах усіх типів і рівнів акредитації.

Розділ I.**Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції**

Один із перших випадків корупції, зафіксований істориками, пов'язаний з спекулятивними діями одного сицилійського фінансового магната, який закупив все залізо, завдяки чому створив повну монополію на ринку цього товару, а потім продавав його за ціною втричі дорожчою за попередню. Навіть в ті давні часи такі дії не можливо було здійснити без участі державних чиновників.

Отже, з моменту створення держави корупція була «невід'ємним супутником» суспільства. З розвитком суспільства еволюції зазнавало і ставлення людства до цього явища – від звичайної норми у первісному суспільстві стосовно подарунків жрецю чи вождю до ліберальної ідеології нового часу XVIII століття, яка базувалася на ідеї «суспільного договору» - піддані сплачують податки державі в обмін на те, що вона розумно видає закони і суворо слідкує за їх дотриманням всіма без винятку членами суспільства.

Посилення взаємозалежності економік окремих країн у XX столітті змусило об'єднувати сили в протидії цьому небезпечному явищу. Така акумуляція зусиль в першу чергу відбувається в рамках міжнародних організацій, які сферу запобігання та протидії корупції визначають як один з пріоритетів їхньої діяльності.

Одним з перших міжнародних документів, яким засуджуються всі види корупції, включаючи хабарництво, є ухвалена 15 грудня 1975 року резолюція Генеральної Асамблеї ООН 3514 (XXX). Зазначений документ закликає уряди всіх країн вжити на національному рівні всіх необхідних заходів щодо запобігання та протидії корупції, які вони вважатимуть доцільними, включаючи законодавчі.

На восьмому конгресі ООН, який відбувся в Гавані у 1990 році, ухвалено «Практичні заходи боротьби з корупцією», в яких визначаються найбільш важливі завдання для подолання корупції. А саме, уряди мають: проаналізувати адекватність свого кримінального законодавства, включаючи процесуальні норми, з тим щоб реагувати на всі види корупції; розробити адміністративні та регулятивні механізми попередження корупції; встановити процедури виявлення, розслідування та засудження корумпованих посадових осіб; розробити правові положення для конфіскації коштів та майна, набутих в результаті корупції; вжити відповідних заходів по відношенню до підприємств, причетних до корупції.

З цього часу визначені завдання не змінювалися. Вони уточнювалися, деталізувалися в різних документах, прийнятих в рамках ООН. Зокрема, це резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Боротьба з корупцією» від 12 грудня 1996 року (A/RES/51/59), Декларація ООН «Про боротьбу з корупцією та

хабарництвом в міжнародних комерційних операціях» (1996 р.), Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (1996 р.), Керуючі принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.).

Зазначені документи мають рекомендаційний характер. Водночас саме вони відіграли ключову роль в підготовці міжнародно-правових актів, які закріпили міжнародні стандарти протидії за запобігання корупції. Одним з головних документів у цій сфері є Конвенція ООН проти корупції, прийнята на 58 сесії Генеральної Асамблеї ООН у жовтні 2003 року. Конвенція визначає пакет стандартів, заходів та правил, які всі країни можуть застосувати для зміцнення своїх правових норм та режимів державного регулювання у сфері боротьби з корупцією. Дослідники права розцінюють Конвенцію ООН протидії корупції як «антикорупційний документ глобального значення», який може стати «ефективним інструментом міжнародного співробітництва в боротьбі з корупцією».

Не менш плідною та активною є діяльність у сфері протидії та запобігання корупції на рівні регіональних організацій. В першу чергу це стосується Ради Європи. Підхід цієї організації до боротьби з корупцією має три взаємопов'язаних аспекти: вироблення загальноєвропейських норм та стандартів, контроль за їх дотриманням, а також надання технічної допомоги державам та регіонам.

Рада Європи розробила кілька міжнародно-правових документів у цій сфері: Кримінальну Конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією (1999 р.), Цивільну Конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією (1999 р.), Двадцять принципів боротьби з корупцією (1997 р.), Модельний кодекс поведінки для державних службовців (2000 р.), Єдині правила протидії корупції при фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній (2003 р.).

Контроль за реалізацією зазначених документів доручено Групі держав Ради Європи проти корупції (ГРЕКО). На сьогодні до ГРЕКО входять 49 держав Європи, серед яких і Україна.

Не залишає поза увагою проблему корупції і Європейський Союз (Комюніке Європейської комісії від 28 травня 2003 р. щодо комплексної політики Європейського Союзу з протидії корупції, Рамкове рішення Ради Європейського Союзу № 568 від 22 липня 2003 р. «Про боротьбу з корупцією в приватному секторі»), а також такі міжнародні організації як Організація американських держав (Міжамериканська конвенція по боротьбі з корупцією, 1996р.), Глобальна коаліція для Африки (25 принципів боротьби з корупцією, 1999 р.) тощо.

Аналізуючи діяльність в сфері протидії та запобігання корупції в рамках згаданих вище міжнародних організацій можемо окреслити одну з найважливіших тенденцій – антикорупційні угоди посилюють політичні зобов'язання у боротьбі з корупцією і визначають основоположні міжнародні норми і процедури протидії цьому явищу. Це свідчить на користь того, що міжнародне співтовариство реально зацікавлене в тому, щоб протидіяти корупції як на національному рівні, так і в глобальному масштабі.

Україна досить активно і широко залучена до цього процесу і підписала низку важливих міжнародних антикорупційних угод. Зокрема, Конвенцію ООН проти корупції, Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією, Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією, Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.

У зв'язку з набуттям для України чинності Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією з 1 січня 2006 року Україна стала сороковим членом ГРЕКО.

Приєднавшись до ГРЕКО, Україна зобов'язалась брати участь у процесі взаємної оцінки у рамках Групи. У травні 2009 року на пленарному засіданні ГРЕКО затверджено звіт щодо виконання Україною антикорупційних рекомендацій цієї міжнародної організації. Ці рекомендації надано Україні за результатами першого та другого раундів оцінки. Зазначені раунди оцінки були присвячені діяльності спеціалізованих органів, які займаються попередженням корупції, питанням імунітету посадових осіб щодо кримінального переслідування, а також питанням виявлення, вилучення та конфіскації доходів та іншого майна, отриманих внаслідок корупції, попередження корупції в системі державного управління, відповідальності юридичних осіб за корупційні злочини.

Сьогодні триває Третій раунд оцінювання України. В його рамках у квітні 2011 року відбувся візит експертів ГРЕКО до України, у ході якого вивчалася ситуація стосовно імплементації в українське законодавство положень Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією та Додаткового протоколу до неї, а також рекомендацій Ради Європи щодо фінансування політичних партій.

Аналогічний механізм взаємної оцінки використовується для контролю за дотриманням та імплементацією положень Конвенції ООН проти корупції. Відповідно до графіку проведення оцінювання Україна є однією з перших країн, щодо якої проводиться оцінка стану імплементації згаданої Конвенції ООН.

Ще однією платформою співробітництва у сфері запобігання та протидії корупції є Організація економічного та соціального розвитку (ОЕСР), і зокрема, її Антикорупційна мережа для Східної Європи та Центральної Азії. В рамках роботи ОЕСР у 2003 році представниками урядових делегацій Вірменії, Азербайджану, Грузії, Російської Федерації, Таджикистану та України схвалено Стамбульський план дій по боротьбі з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР. Основними принципами Стамбульського плану дій є розвиток ефективної і прозорої системи державної служби, посилення боротьби з хабарництвом та забезпечення чесності в бізнесі, підтримка активної участі громадськості у реформах.

Минулого року моніторингова група Стамбульського плану дій Антикорупційної мережі ОЕСР завершила другий раунд оцінки стану законодавчого врегулювання сфери запобігання та протидії корупції в Україні, за результатами якого надано відповідні рекомендації.

Не можна не згадати участь України і в зовнішньополітичній ініціативі держав-членів ЄС «Східне партнерство», яку було започатковано у 2009 році з метою створення необхідних умов для прискорення процесу політичного об'єднання й подальшої економічної інтеграції між Європейським Союзом і зацікавленими країнами-партнерами.

Наведені приклади участі України в міжнародному співробітництві засвідчують активну позицію України у сфері запобігання та протидії корупції. Міжнародні документи в цій сфері, як правило, не передбачають конкретних санкцій за порушення домовленостей чи ігнорування рекомендацій. Водночас працюють інші два стимули: зовнішній – імідж держави на міжнародній арені та внутрішній – розвиток національної економіки.

Звіти міжнародних експертів мають суттєвий вплив на привабливість держави для іноземних інвесторів. І це є головним стимулом. Для України позитивна оцінка з боку експертів Ради Європи, ООН, ОЕСР та інших організацій є особливо важливою в контексті прагнення нашої держави інтегруватися до європейського простору.

Міністерство юстиції України відіграє ключову роль в процесі міжвідомчої координації міжнародного співробітництва у сфері протидії та запобігання корупції. Зокрема, Міністерство юстиції є відповідальним за співпрацю з ГРЕКО, представник Мін'юсту очолює делегацію України в ГРЕКО. Окрім того, Міністерство координує проведення Україною самооцінки щодо дотримання положень Конвенції ООН проти корупції, співробітництво в рамках тематичної платформи №1 ініціативи ЄС «Східне партнерство», присвяченої сфері боротьби з корупцією. Зважаючи на існуючий досвід Міністерства юстиції у співпраці з міжнародними організаціями у цій сфері, також планується визначити його координатором реалізації заходів передбачених Стамбульським планом дій.

Розділ II.

Реформування антикорупційної політики держави

Із моменту проголошення незалежності України вкрай гострим залишається питання про корумпованість органів державної влади. Протягом цього періоду держава намагалася боротися з корупцією, зокрема шляхом створення антикорупційної правової бази.

Так, в червні 1993 року Парламент прийняв Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», яким був створений координаційний комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президентові України, а також спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України. Також цим законом було передбачено, що контроль над виконанням законів у сфері боротьби з корупцією покладається безпосередньо на Верховну Раду України та Комітет Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, а нагляд – на відповідних прокурорів. В цьому ж році було прийнято Закон України «Про державну службу», який визначав загальні засади діяльності, а також статус державних службовців, які працюють в державних органах та їх апараті.

Зрештою, 5 жовтня 1995 року було прийнято Закон України «Про боротьбу із корупцією». Цим законом було визначено правові та організаційні засади запобігання корупції, виявлення та припинення її проявів, поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь. Було дане визначення корупції, встановлено перелік суб'єктів корупційних діянь, органів, які ведуть боротьбу із корупцією. Також було передбачено відповідальність за корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, яка полягала у накладенні невеликих штрафів.

Однак цей Закон виявився недієвим та жодним чином не посприяв подоланню корупції, про що було вказано у затвердженій Указом Президента України від 10 квітня 1997 року Національній програмі боротьби із корупцією, якою впроваджувалися профілактичні та організаційно-правові заходи, спрямовані на подолання корупції.

Через невиконання низки заходів, передбачених вказаною Програмою, не відбулося відчутного скорочення кількості корупційних діянь. Тому наступним кроком стало затвердження Президентом Концепції боротьби із корупцією на 1998-2005 роки, яка носила комплексний характер і мала забезпечити системний підхід та ефективну організацію діяльності щодо запобігання та протидії корупції. Концепція висвітлювала соціальні передумови корупції, причини та умови корупційних діянь. Велику увагу було приділено питанням запобіжного впливу на соціальні передумови корупції та запобіганню корупційним діянням, питанням вдосконалення законодавства про відповідальність за корупційні діяння. Координаційні функції стосовно реалізації Концепції було покладено на Координаційний

комітет, який згодом було ліквідовано, а замість нього було створено Міжвідомчу комісію при Раді національної безпеки та оборони.

Надалі, у сфері боротьби із корупцією було прийнято ще близько 70 нормативних актів, однак їх прийняття не вплинуло на рівень корупції у країні.

Важливим моментом було підписання Україною ряду міжнародних договорів у сфері боротьби із корупцією. Так, у 2006 році Україна ратифікувала Конвенцію ООН проти корупції шляхом прийняття Закону «Про ратифікацію конвенції ООН проти корупції». Це спричинило необхідність приведення законодавства України у відповідність до вимог міжнародних договорів. В силу цього було розроблено та прийнято «антикорупційний» пакет законів, а саме: закони України «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення».

Однак до вказаних законів було достатньо претензій як з боку державних службовців, зокрема щодо необхідності декларування видатків сім'ї, так і з боку приватного бізнесу, оскільки навіть приватних підприємців було включено у перелік суб'єктів корупційних дій.

Важливим кроком до подолання корупції в Україні є ухвалення Верховною Радою України, 7 квітня 2011 року Закону «Про засади запобігання і протидії корупції», який набрав чинності з 1 липня 2011 року, окрім статей 11 та 12, які регламентують питання проведення спеціальних перевірок та декларування доходів державних службовців, зазначені статті набирають чинності з 1 січня 2012 року.

Зазначений закон покликаний стати базовим законодавчим актом у сфері запобігання та протидії корупції в Україні. У новому законі більш широке тлумачення надане терміну «**корупція**».

Так, якщо раніше під «корупцією» розумілася *«лише діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг»*, то з 1 липня 2011 року під це поняття підпадає також відповідно *«обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей»*.

Крім того, дається визначення термінам «близькі особи», «конфлікт інтересів», «корупційне правопорушення», «неправомірна вигода», «члени сім'ї» (застосовується при декларуванні доходів державних службовців).

Значно розширився перелік осіб, які можуть бути суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення: від Президента України до посадових осіб, які одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету, юридичних осіб та фізичних осіб (ст.4 Закону).

Корупціонером може бути визнана будь-яка особа, що здійснює владні, організаційно – розпорядчі чи адміністративно – господарські повноваження на власну користь. Це не тільки держслужбовці, а й ті, хто працює в приватній сфері. Окрім осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування до цього переліку увійшли також:

- особи, які до них прирівнюються;
- особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або особи, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків в юридичних особах приватного права;
- посадові особи юридичних осіб, фізичні особи.

У новому законі значно розширено перелік суб'єктів, які діють у напрямку запобігання та протидії корупції. Крім тих органів, які були раніше перелічені у відповідній статті старого Закону також визначено напрямки діяльності в цій сфері Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів прокуратури України. Здійснено їх функціональне розмежування на суб'єктів, відповідальних за формування, розробку, реалізацію, координацію антикорупційної політики держави, тих, що здійснюють безпосереднє виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень, а також тих, що беруть участь у запобіганні, виявленні та припиненні корупційних правопорушень.

Відповідно до положень статті 5 Закону до суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції, віднесено Президента України, Верховну Раду України, а також органи прокуратури України в межах повноважень, визначених Конституцією України.

Визначення Президента України, Верховної Ради України суб'єктами протидії корупції пов'язане із тим, що саме вони наділені конституційними повноваженнями щодо формування державної політики, визначення її основних напрямків та загальної стратегії розвитку.

До здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції або участі в них включено органи державної влади в межах повноважень, визначених законами та іншими виданими на їх основі нормативно – правовими актами (для прикладу: процедура здійснення антикорупційної експертизи проектів нормативно – правових норм, яка покладається на Міністерство юстиції України, участь органів влади у проведенні спеціальної перевірки під час процедури добору на публічну службу, інше).

Кабінет Міністрів України покликаний реалізовувати антикорупційну стратегію, визначену Верховною Радою України та Президентом України, спрямовувати і координувати у цьому напрямку роботу міністерств, інших органів виконавчої влади.

Крім того, новим положенням є й те, що у запобіганні, виявленні, а в установлених законом випадках і у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень можуть приймати участь не тільки органи державної влади та місцевого самоврядування, а й підприємства, установи,

організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадові особи, а також громадяни, об'єднання громадян за їх згодою. Таким чином влада намагається офіційно “залучити” до боротьби з корупцією і приватний сектор, покладаючи на простих громадян обов'язок інформувати про корупційні діяння та вживати заходів для їх усунення.

У іншій редакції викладені спеціальні обмеження, спрямовані на попередження корупції, але по суті ця стаття залишилася майже незмінною.

Нововведенням стала заборона суб'єктам цього Закону неправомірно сприяти призначенню на посаду особи, органам державної влади, органам місцевого самоврядування одержувати від фізичних, юридичних осіб безоплатно послуги та майно, крім випадків, передбачених законами або чинними міжнародними договорами України.

Окрім того, перелік видів діяльності, займатися якою держслужбовцям не заборонено доповнився інструкторською та суддівською практикою із спорту.

З'явилися нові статті, які встановлюють обмеження:

- щодо одержання подарунків;
- роботи близьких осіб;
- щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, органів місцевого самоврядування;

Так, Законом чітко визначено які подарунки заборонено отримувати державним службовцям: за рішення, дії чи бездіяльність в інтересах дарувальника, що приймаються, вчиняються як безпосередньо такою особою, так і за її сприяння іншими посадовими особами та органами. Також не можна отримувати дарунки від підлеглих осіб.

Дозволено приймати дарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність, та пожертви, крім випадків, передбачених частиною першою цієї статті, якщо вартість таких дарунків (пожертв) не перевищує 50 відсотків мінімальної заробітної плати. Передбачене цією частиною обмеження щодо вартості дарунків (пожертв) не поширюється на дарунки (пожертви), які даруються близькими особами та одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Крім того, введено нову процедуру - спеціальну перевірку відносно осіб, які претендують на посади державної служби. Сутність процедури полягає в перевірці відомостей про особу (судимість, притягнення до адміністративної відповідальності за корупційні діяння, освіта, стан здоров'я, відомості про доходи та витрати, володіння корпоративними правами), яка претендує на заняття посади, пов'язаної із виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування.

Що стосується порядку здійснення фінансового контролю: особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою, що додається до цього Закону. Крім того, Закон

закріплює, що якщо особа, яка претендує на посаду, подала недостовірні відомості, то вона не може бути призначена.

З'явилися нові норми, що стосуються кодексу поведінки, врегулювання конфлікту інтересів, здійснення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, а також викладено вимоги щодо прозорості інформації. Так, не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом інформація про розміри, види благодійної та іншої допомоги, що надається фізичним та юридичним особам чи одержується від них особами, зазначеними в пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону, розміри, види оплати праці осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону, а також одержані цими особами за правочинами, які підлягають обов'язковій державній реєстрації, дарунки (пожертви).

Значно розширився перелік видів відповідальності за вчинення корупційних діянь. Так, відповідно до положень старого Закону вчинення корупційного діяння тягне за собою адміністративну відповідальність, відповідно ж до статті 21 нового Закону – кримінальну, адміністративну, цивільно-правову або дисциплінарну.

З'явилася нова стаття, яка регламентує особливості звільнення з роботи осіб, які вчинили корупційні правопорушення. Особи, яких притягнуто до кримінальної або адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, пов'язані з порушенням обмежень, передбачених цим Законом, підлягають звільненню з відповідних посад у триденний строк з дня отримання органом державної влади копії відповідного судового рішення, яке набрало законної сили.

Дещо змінився і порядок скасування незаконних нормативно-правових актів. Так, якщо раніше ця норма носила імперативний характер, тобто такі акти підлягали обов'язковому скасуванню, то в новому Законі вона стала більш диспозитивною, тобто такі акти можуть бути скасовані за заявою заінтересованих фізичних осіб, об'єднань громадян, юридичних осіб, прокурора, органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

Крім того, статтю доповнено новим пунктом, що стосується нікчемності правочинів, які укладені внаслідок корупційного правопорушення.

Що стосується контролю за виконанням законів у сфері запобігання та боротьби з корупцією, то тут теж є деякі зміни. Так, Верховна Рада України здійснює парламентський контроль у сфері запобігання і протидії корупції в межах, визначених Конституцією України.

Інші органи державної влади здійснюють контроль у сфері запобігання та протидії корупції у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України. Крім того, новим Законом передбачено громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання та протидії корупції. Нагляд за додержанням законів у сфері запобігання і протидії корупції здійснюється Генеральним прокурором України та підпорядкованими йому прокурорами.

Однак, не слід забувати про те, що прийняття будь яких Законів ще не є запорукою їх успішної реалізації. Отже, попереду у держави та громадських інституцій дуже велика робота по створенню умов ефективного застосування положень нового антикорупційного законодавства. Орієнтиром в такій роботі має стати затвердження Національної антикорупційної стратегії держави та прийняття на її основі державної програми, які нададуть реалістичне бачення ситуації в Україні, та визначать, враховуючи міжнародний досвід та відповідні стандарти, перспективи розвитку державної антикорупційної політики на найближчі роки.

Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції, як запорука успішної антикорупційної політики

Із корупцією можливо боротися використовуючи різні заходи: суто репресивні, які полягають у виявленні, розслідуванні та розкритті корупційних правопорушень і притягненні винних осіб до відповідальності, або превентивні, серед яких такі як покращення прозорості, підзвітності і добросовісності державних структур, правовий захист громадян та підвищення правової обізнаності, підвищення етичних стандартів у діяльності публічних службовців, просвітницька робота з населенням та окремими цільовими групами, виховання молоді у дусі неприйняття корупції.

Але жоден з цих заходів не буде успішним, якщо під час їх реалізації буде відсутня підтримка з боку суспільства. Досвід багатьох країн свідчить про те, що активність громадян, зацікавлених у подоланні корупції, є головною передумовою подолання корупції.

Саме тому про обов'язкову участь громадськості у подоланні корупції зазначено у Конвенції ООН, підписання якої 9 грудня 2003 року міжнародною спільнотою стало однією з найбільш визначних подій в історії сучасних міжнародно-правових відносин у сфері запобігання та протидії корупції.

У положеннях цієї Конвенції, яка готувалася на основі найкращих практик у сфері запобігання корупції, серед іншого підкреслюється, що ефективна реалізація антикорупційної політики держави має базуватися на комплексному застосуванні примусових, попереджувальних та просвітницьких процедур, що може бути забезпечено виключно за умови спільної участі у цьому процесі органів влади та громадськості.

Так, стаття 13 Конвенції визначає необхідність участі суспільства у заходах щодо запобігання і протидії корупції, а для цього необхідно сприяти активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного

характеру корупції, а також загроз, що створюються нею. Цю участь слід зміцнювати за допомогою таких заходів, як:

а) посилення прозорості й сприяння залученню населення до процесів прийняття рішень;

б) забезпечення для населення ефективного доступу до інформації;

в) проведення заходів щодо інформування населення, які сприяють створенню атмосфери неприйняття корупції, а також реалізація програм державної освіти, у тому числі навчальних програм у школах й університетах;

г) повага, заохочення та захист свободи пошуку, отримання, опублікування та поширення інформації про корупцію.

Із ратифікацією цієї Конвенції Верховною Радою України пов'язана розробка та, в подальшому, прийняття 7 квітня 2011 року Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», спрямованого на створення дієвої системи запобігання корупції, розробки і впровадження комплексу організаційно-правових заходів для протидії цьому явищу, виявлення та подолання його соціальних передумов і наслідків та створення нових дієвих механізмів для досягнення цієї мети.

Так, зазначеним Законом розширено коло суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання та протидії корупції в Україні, та виокремив серед них окрему групу суб'єктів, що беруть участь у запобіганні, виявленні, а в установлених законом випадках і у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень, відновленні порушених прав чи інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, а також в інформаційному і науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання та протидії корупції, у міжнародному співробітництві в цій сфері (стаття 5 Закону). До таких суб'єктів, крім місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій та їх посадових осіб, вперше, відносяться громадяни та об'єднання громадян.

Додаткові права громадян та громадських організацій щодо запобігання та протидії корупції містяться у статті 18 цього Закону.

Згідно з цією статтею громадяни у сфері щодо запобігання, виявлення та протидії корупційним правопорушенням мають право:

- повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних правопорушень спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, іншим органам, зазначеним у статті 5 цього Закону, керівництву та колективу підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення, а також громадськості;
- запитувати та одержувати від органів державної влади та органів місцевого самоврядування в обсягах та порядку, не заборонених законом, інформацію про діяльність щодо запобігання і протидії корупції;
- проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, подавати за

результатами експертизи пропозиції до відповідних органів державної влади;

- брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання і протидії корупції;
- вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання і протидії корупції;
- проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання і протидії корупції; проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання і протидії корупції; здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання і протидії корупції, з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству.

Об'єднанню громадян, фізичній, юридичній особі не може бути відмовлено в наданні доступу до інформації стосовно компетенції суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції, а також стосовно основних напрямів їх діяльності. Така інформація надається в порядку, встановленому законом.

Законопроекти та проекти інших нормативно-правових актів, що передбачають надання пільг, переваг окремим суб'єктам господарювання, а також делегування повноважень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, з метою їх громадського обговорення розміщуються на офіційних веб-сайтах органів державної влади, органів місцевого самоврядування невідкладно, але не пізніше дня, наступного за днем їх внесення належним суб'єктом до відповідного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування.

Таким чином, Закон створює умови участі інститутів громадянського суспільства у реалізації громадського моніторингу за діяльністю органів державної влади, в тому числі, у сфері запобігання і протидії корупції, що дозволить посилити можливості суспільства в сприянні зниженню рівня корупції в державі.

Розділ III.

Правова освіта населення, як засіб боротьби з корупцією. Рівень правосвідомості в Україні

Тема корупції є досить актуальною в реаліях сьогодення і вже досить довго та багато разів обговорювалась провідними зарубіжними та вітчизняними науковцями.

Характерною ознакою корупції є конфлікт між діями посадової особи та інтересами його працедавця або конфлікт між діями виборної особи і інтересами суспільства. Багато видів корупції аналогічні шахрайству, що здійснюється посадовою особою, і відносяться до категорії злочинів проти державної влади.

До проявів корупції може бути схильна будь-яка людина, що володіє дискреційною владою — владою над розподілом певних ресурсів, що не належать їй, на свій розсуд (чиновник, депутат, суддя, співробітник правоохоронних органів, адміністратор, екзаменатор, лікар тощо). Головним стимулом до корупції є можливість отримання економічного прибутку (ренти), пов'язаного з використанням владних повноважень, а головним стримуючим чинником є ризик викриття і покарання.

Різні прояви корупції мають різну етичну оцінку: одні дії вважаються злочинними, інші всього лише аморальними. До останніх, як правило, відносяться кумовство і заступництво на основі політичної орієнтації, які порушують принцип мерітократії – принципу управління, відповідно до якого керівні посади мають займати люди, незалежно від їх соціального та економічного походження.

Найнебезпечніші форми корупції кваліфікуються як кримінальні злочини. До них, перш за все, відносяться розтрата (розкрадання) і хабарі.

Розтрата полягає у витраті ресурсів, довірених посадовій особі, з особистою метою. Вона відрізняється від звичайної крадіжки тим, що спочатку особа отримує право розпоряджатися ресурсами легально: від керівника, начальника, директора, клієнта тощо.

Хабар є різновидом корупції, при якій дії посадової особи полягають в наданні окремих послуг фізичній або юридичній особі в обмін на надання останнім певної вигоди першому. В більшості випадків, якщо дача хабара не є наслідком здріства, основну вигоду від операції отримує хабародавець. До кримінальних злочинів також відноситься покупка голосів виборців (хоча дехто вважає її не формою корупції, а видом недобросовісної виборчої кампанії).

Безперечно в наш час рівень правової культури і правосвідомості в Україні надзвичайно низький. Більшість громадян не знають правового механізму захисту своїх прав, а інша частина взагалі не обізнана з ними.

Проте, саме суспільство є істотним елементом в справі боротьби з корупцією, тому що воно, до певної міри, самостійно залучено в практику

корупції. У той же час, його участь необхідна, тому що існує безліч ролей, які суспільство може відіграти більш ефективно, ніж будь-який інший інститут.

Так, наприклад, воно може виконувати контролюючу роль, критикувати і виступати за будь-які зміни, розповсюджувати та оприлюднювати інформацію, а також виступати гарантом того, що особи, які, як і передбачається, діють в його інтересах, є підзвітними.

Мета полягає не лише в пробудженні правосвідомості суспільства, але в змінах, які спричинять таке пробудження.

Залучення громади до боротьби проти корупції є необхідним, в першу чергу через цей основоположний елемент: якщо корупція стала звичайним явищем в суспільстві, то велика частина його, більш за все, залучена в корумповані структури. Це призводить до необхідності того, щоб суспільні освітні програми, в найширшому розумінні, існували незалежно або включались в плани, що передбачають будь-які спроби боротьби з корупцією: суспільство повинне усвідомлювати свою власну роль в корупції і свою потенційну роль в боротьбі з цим явищем.

Тому, при розробці та запровадженні відповідних суспільних програм щодо розвитку правосвідомості громадян, вони не повинні бути проігноровані Урядом і приватним сектором. Проте, коли підтримка цих двох інституцій відсутня, в такому випадку зазначені програми мають бути направлені на те, щоб здійснити на них тиск та активізувати їх.

Через суспільні програми щодо розвитку правосвідомості кожна людина повинна усвідомити, що вона є учасником процесу і оцінити міру корупції і шкоду, яку вона наносить особистості і суспільству в цілому. Не менш важливим завданням є те, що заходи та будь-які інші прояви публічності і навіть повідомлення через засоби масової інформації були, в якійсь мірі шокowymi або хоча б змушували людей замислитись.

Формування належної правосвідомості та поведінки особи в ситуаціях, коли її права порушено, повинно бути пріоритетним завданням усіх державних інституцій. Саме тому, неабияку роль відіграє в цьому напрямку Міністерство юстиції України та його територіальні органи.

Так, одними з ефективних інструментів контролю над корупцією бюрократичного апарату є свобода слова і засоби масової інформації. Зокрема, Міністерством юстиції та його територіальними органами здійснюється інформування населення через друковані засоби масової інформації, радіо та телебачення про діяльність органів та установ юстиції, негативний вплив корупції на авторитет державної влади і суспільство в цілому тощо.

Зокрема, організовано правороз'яснювальну роботу в регіонах. Протягом поточного періоду 2011 року питання боротьби з корупцією 122 рази висвітлювались у засобах масової інформації працівниками Головного та територіальних органів юстиції.

Крім того, дієвим засобом, у боротьбі з корупцією є консультації, що надаються громадянам через мережу правових громадських приймалень, з

питань діяльності органів юстиції, а також роз'яснення щодо антикорупційного законодавства України з метою негативного ставлення до проявів корупції та виявлення факторів, що їм сприяють.

Із метою надання безкоштовної правової допомоги малозабезпеченим верствам населення, при органах юстиції Черкаської області функціонує 25 громадських приймалень для надання безкоштовної правової допомоги. Працівники органів юстиції беруть участь у роботі 40 громадських приймалень, створених при місцевих органах виконавчої влади та 33 виїзних консультаційних пунктів.

Також систематично здійснюється розроблення та поширення серед населення методичних посібників, збірників, пам'яток, буклетів з роз'ясненням правових питань, знання яких необхідні громадянам, як членам суспільства, щодо запобігання проявам корупції в органах виконавчої влади.

Недостатня правова обізнаність громадян досить часто є причиною порушень їхніх основних прав і свобод у повсякденному житті, серйозною перешкодою реалізації ними конституційно закріплених норм. Таке становище зумовлює необхідність всебічного роз'яснення основ правових актів, утвердження їх у свідомості громадян, перетворення на переконання і втілення в практику повсякденної поведінки.

Згідно макроекономічним і політико-економічним дослідженням, корупція є найбільшою перешкодою до економічного зростання і розвитку, здатною поставити під загрозу будь-які перетворення для кожної держави, і правової в першу чергу, для формування досконалої правосвідомості суспільства має бути основним завданням – створення у суспільстві середовища ідеології права.

Водночас одним з найважливіших стримуючих чинників для корупції є кримінальне законодавство. На практиці закони в більшості країн встановлюють досить вузькі рамки відносно інтерпретації видів корупції, які вважаються кримінальними злочинами, — щоб виключити ризик вибіркового застосування законодавства з метою придушення громадянських свобод і опозиції. Тому, наприклад, подарунок може вважатися хабаром тільки за наявності наміру зробити вплив на посадову особу. Якщо посадовій особі згідно із законом не забороняється приймати подарунки, в принципі, то довести факт хабара, як правило, важко. Навпаки, розтрата часто вважається доведеною за наявності збитку, незалежно від того, чи був намір у службовця привласнити кошти чи ні.

Суть проблеми при боротьбі з корупцією сформулював Джеймс Медісон: «Якби людьми правили ангели, ні в якому нагляді над урядом – зовнішньому або внутрішньому – не було б потреби. Але при створенні правління, в якому люди відатимуть людьми, головна проблема полягає в тому, що в першу чергу треба забезпечити правлячим можливість наглядати над керованими, а ось услід за цим необхідно зобов'язати правлячих наглядати за самими собою».

Корупція часто є приводом для закликів до насильницької зміни влади. При цьому звинувачення нерідко пред'являються не тільки конкретній

політичній еліті, але і політичній системі в цілому. Як відзначає Оскар Аріас Санчес, авторитарні режими здатні успішно приховувати переважну більшість зловживань владою від громадськості, так що висновок про їх корумпованість робиться на основі аналізу непрямих свідочств і згубних для всього суспільства наслідків. І навпаки, корупція в демократичних режимах часто отримує широкий розголос і присікається перш, ніж вона починає завдавати істотного збитку. Проте, періодичні скандали викликають у громадян сумніви в своїй здатності робити вплив на процес ухвалення в країні політичних рішень і розчарування в демократії.

У міру того, як держава викорінює корупцію, витрати на це мало вигідні і вони зростають так, що для повної ліквідації корупції доведеться витратити великі зусилля. Порівнюючи втрати від корупції і витрати на викорінювання корупції для кожного її рівня, можна знайти оптимальний рівень корупції, що відображає найменші сумарні втрати. Виявляється, що для суспільства вигідно не знищувати корупцію до кінця, оскільки вона потребує великих затрат цього процесу.

Крім того, надмірне захоплення боротьбою з корупцією у збиток усуненню її причин здатне позбавити адміністративну систему гнучкості, а населення громадянських свобод. Правляча група може використовувати каральне законодавство для посилення свого контролю над суспільством і переслідування політичних супротивників.

Перш за все слід розуміти, що корупція є не тільки інтернаціональним, але і національним феноменом, форми якого, в більшості випадків, залежать від менталітету нації, що знаходить своє вираження в законодавстві. Зокрема, це твердження знаходить своє відображення у рівні правової культури та правосвідомості окремо взятого суспільства.

Історично можливо, що перші прояви корупції існували у вигляді звичаїв робити подарунки, щоб здобути прихильність. Коштовний подарунок відокремлював людину, яка його подарувала, від інших і сприяв тому, щоб її прохання було виконано. Тому в первісному суспільстві плата жерцю чи вождю була нормою. З часом, коли державний апарат еволюціонував і ставав складнішим, а центральна влада в державі ставала сильнішою, з'являлися професійні чиновники (службовці), які за задумом правителів повинні працювати за фіксовану заробітну плату. На практиці ж чиновники прагнули скористатися своїм службовим положенням для таємного збільшення своїх прибутків.

Так, одним із перших джерел обговорення проявів корупції в державному утворенні був трактат «Артхашастра» опублікований одним із міністрів Бхарати (Індія) у IV столітті до н.е. під псевдонімом Каутилія. В ньому він зробив один незаперечний висновок – «майно царя не може бути, хоча б в малій частині, не присвоєно слугою, що ним відає».

Проявом ставлення особистості та суспільства до права, законності є правосвідомість як частина правової культури. Правосвідомість формується під дією об'єктивних та суб'єктивних факторів суспільного розвитку. На неї впливають не тільки історичні та соціальні процеси, а й геополітична

ситуація в державі і духовна сфера суспільства. Якщо правова система функціонує в умовах законності, свободи, соціальної справедливості, поваги до права, це сприяє зростанню правосвідомості всіх суб'єктів.

Таким чином, правова культура – це структурно складне цілісне утворення, яке включає в себе якісний стан правового життя суспільства, відображеного в досягнутому рівні досконалості правових актів, правової і правозастосовуючої діяльності, правосвідомості правового розвитку особистості, що позитивно впливає на суспільний розвиток та підтримання умов функціонування суспільства.

Розділ IV.

Корупція як злочин проти моралі: від теорії до практики

Завдання 1.

Учні об'єднуються у групи по 3-4 особи і працюють над завданням.

Кожній групі роздаються аркуші, де записані різні факти.

Висловіть своє ставлення до запропонованих тверджень, відповідаючи на такі запитання:

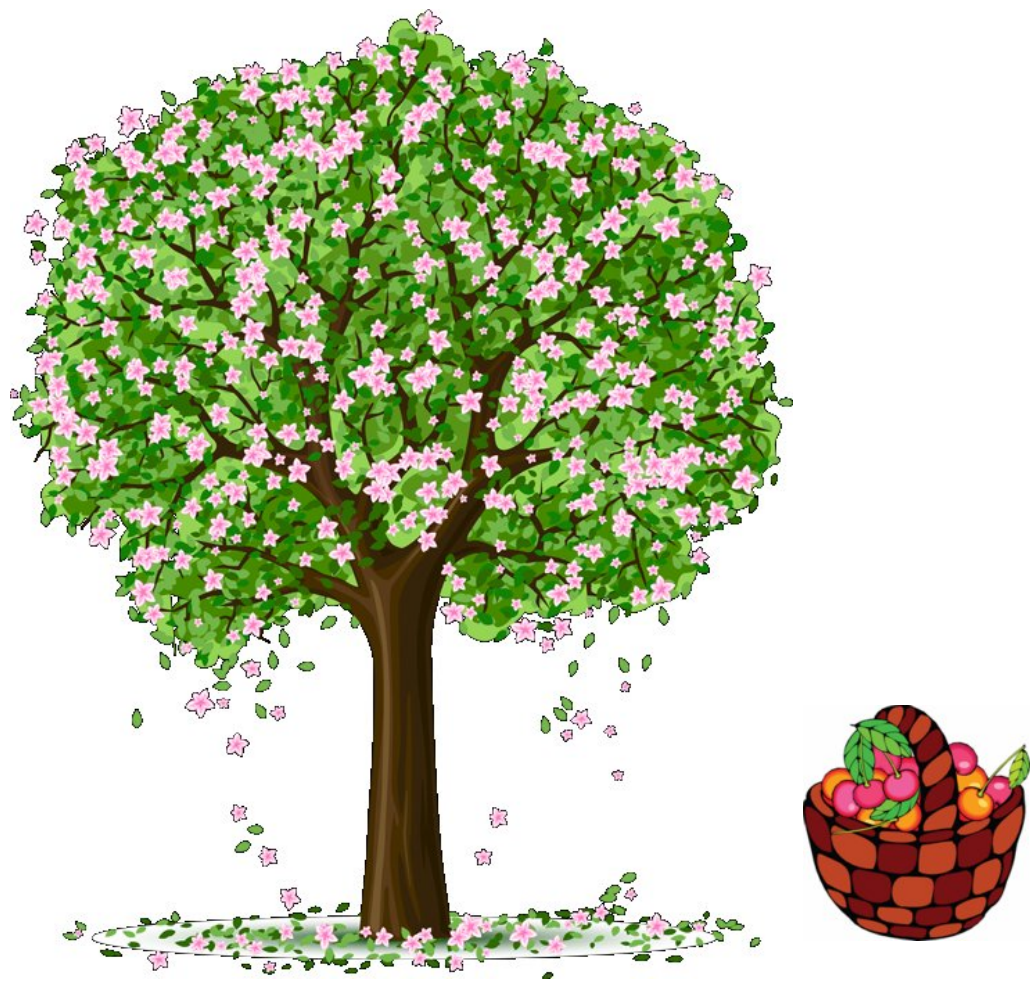
1. Які думки виникали у вас при виконанні цього завдання?
2. Проставте зачок « + » або « – » залежно від того, як ви ставитеся до цього твердження.
3. Презентуйте висновки своєї групи у класі.
 - а) Дружина працює у комерційній структурі й одержує зарплату в шість разів більшу, ніж інші співробітники, тому що її чоловік обіймає посаду в органах виконавчої влади і контролює галузь, у якій ця комерційна структура має свій інтерес.
 - б) Батько – начальник державної податкової районної адміністрації, а його дочка працює в комерційній структурі консультантом по оподаткуванню й одержує зарплату в три рази вище посадової.
 - в) Микола вчетверте не склав іспит із маркетингу. Коли він запитав викладача про чергову спробу здачі іспиту, викладач йому запропонував придбати посібник «Основи маркетингу», автором якого він був, підучити матеріал і ще раз спробувати здати. Микола розцінив це як «хабарництво» і, невагаючись, заявив про дії викладача як корупційні.
 - г) Пацієнт звернувся до лікаря із скаргою про сильні болі в ліктевій частині руки. Лікар визначив, що необхідна операція. Проте пояснив, що черга на операцію досить велика, його зможуть прооперувати в кращому разі через 2 місяці. Але є один вихід – якщо сплатити благодійний внесок у розмірі 4-х тис. грн., то чекати не прийдеться і операційний пакет лікарств буде за рахунок установи, а якщо чекати – почнуться ускладнення. Пацієнт зголосився заплатити 4 тис. грн.

Завдання 2.

Використовуючи знання про корупцію, індивідуально заповніть малюнок «Дерево подолання корупції».

Підказка для учнів:

- **Коріння** – цінності, за допомогою яких можна долати корупцію;
- **Грунт** – зовнішнє оточення, яке може висвітлити негативні дії, засудити тощо;
- **Стовбур** – практики, стратегії подолання корупції;
- **Квіти** – позитивні приклади подолання корупції або альтернативні спроби розв'язання проблем;
- **Кошик із плодами** – результати роботи із корупцією.

Завдання 3.

Учні об'єднуються у групи по 4-5 осіб і працюють над завданням. Кожній групі роздаються аркуші, де вказано представника однієї із професій:

- лікар;
- нотаріус;
- викладач;
- міліціонер;
- податківець;
- митник;
- державний службовець.

Розробіть способи боротьби із корупцією одного із представників, роботу презентуйте у класі.

Завдання 4.

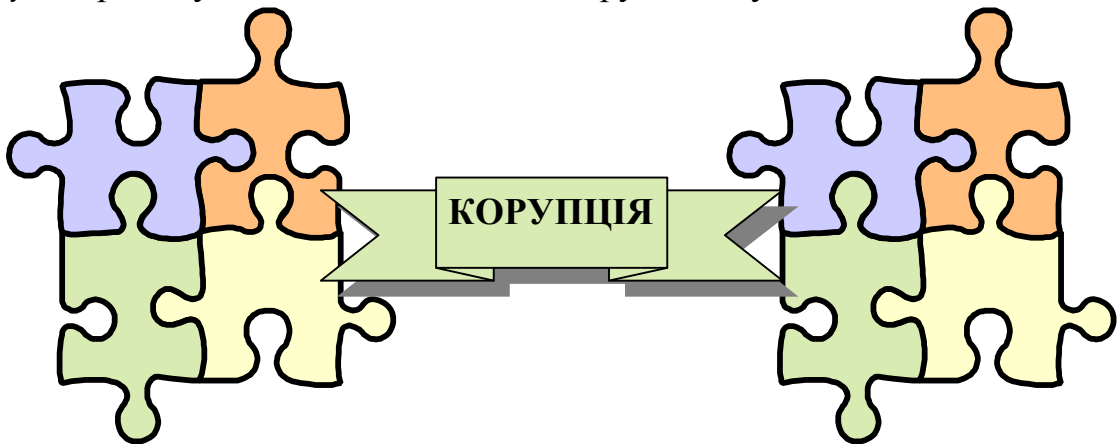
Учні об'єднуються у групи по 4-5 осіб і працюють над завданням. Заповніть схему, при цьому:

I група представляє учасників корупційних дій (найбільш корумповані сфери суспільства);

II група досліджує причини корупції;

III група виявляє й демонструє прояви корупції;

IV група пропонує способи зменшення корупції в суспільстві.

Творчі проекти

1. Напишіть коротке есе про те, куди б суспільство могло спрямувати кошти, які сьогодні осідають у кишенях деяких чиновників.
2. Проведіть круглий стіл із проблеми: «Хто винен у тому, що в нашому суспільстві беруть хабарі?»
3. Організуйте у своєму навчальному закладі соціальний проект «Реклама антикорупційного стилю життя».
4. Проведіть конкурс карикатур / плакатів під гаслом «Негативний образ корупціонера» або «Ми не даємо хабарів, а ви?»
5. Напишіть власне оповідання чи доводилося Вам особисто стикатися із корупційними діями посадовців і як Ви впоралися із такою ситуацією.

Скринька етичної мудрості

Вигода понад усе, а честь понад вигоду.

Купецьке прислів'я.

Я хочу, щоб було або менше корупції, або більше можливостей брати участь в ній.

Ешли Діамант.

За що купили, за те вже не відкупишся.

Веселін Георгієв.

Якщо ви не бажаєте, щоб держава стояла у вас за спиною, вийміть руки з її кишень.

Гарі Харт.

Приватні злодії тягнуть життя в колодках і кайданах, громадські – у золоті й пурпурі.

Катон Старший.

Коли хтось запитав Еврікрата Анаксандра, чому спартанці не тримають гроші в суспільній скарбниці, той відповів: «Щоб не зваблювати тих, хто буде її охороняти». («Вислови спартанців»).

Плутарх.

Купуючи владу за гроші, звикаєш отримувати з неї прибуток.

Аристотель.

Хто здатний витягувати користь з громадських справ, здатний і на обкрадання могил.

Плутарх.

Не хвилюйся, що в тебе немає високого звання, хвилюйся, чи достойний ти його.

Конфуцій.

Найбільше заохочення злочину – безкарність.

Марк Тулій Цицерон.

Чим більше в державі корупції, тим більше законів.

Тацит.

Висновок

Прийняття Закону України «Про засади запобігання і протидію корупції» – значний крок вперед на шляху подолання корупції в Україні. Але, безперечно, для того, щоб вирішити проблему корупції, не достатньо одного документа чи зусиль правоохоронних органів. Громадськість повинна активно долучатися до заходів щодо запобігання і протидії корупції. Адже тільки спільні зусилля та наполеглива праця зможуть дати позитивний результат та подолати корупцію в Україні.

Ефективна боротьба з посадовими злочинами не може бути здійснена в результаті разових і короточасних акцій будь-якого ступеня активності та суворості на будь-якому рівні, а потребує довгострокових соціально-економічних, політичних і правових перетворень. При цьому пріоритетна роль має надаватися профілактичним заходам на загальносоціальному і педагогічно-профілактичному рівнях.

Список рекомендованої літератури

1. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206-VI.
2. Гашинський О. Справжній зміст корупції // Українська правда. (Режим доступу – Інтернет – <http://www.pravda.com.ua/columns/2011/06/23/6323738>)
3. Конвенція ООН проти корупції. (Режим доступу – Інтернет – http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16)

Корисні лінки:

<http://portal.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Равди України

http://korupzia.org.ua/papers/s1_ukr.htm – антикорупційне інтернет-видання.

<http://kpk.org.ua> – сайт Комітету протидії корупції та організованої злочинності.

<http://www.zakony.com.ua> – сайт юридичних консультацій.